

Nr 111.

Ankom till riksdagens kansli den 8 maj 1917 kl. 4 e. m.

Utlåtande, i anledning av Kungl. Maj:ts dels i propositionen nr 148 gjorda framställning angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid de allmänna läroverken m. fl. läroanstalter, dels ock i punkt 187 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen gjorda framställning angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor jämte i dessa ämnen väckta motioner.

(2:a avd.)

Till utskottet hava remitterats åtskilliga av Kungl. Maj:t såväl i den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen som i särskilda propositioner gjorda framställningar angående tillfällig löneförbättring för år 1918 åt olika grupper av lärare. Därjämte hava i anledning av dessa Kungl. Maj:ts framställningar väckts ett antal motioner, vilka jämväl hänvisats till utskottet. De största grupperna av här ifrågakvarande lärare utgöras av lärarpersonalen vid de allmänna läroverken och med dem likställda läroanstalter samt av lärarpersonalen vid folk- och småskolor. Utskottet har därför i ett sammanhang velat behandla frågorna om tillfällig löneförbättring åt dessa huvudgrupper och kommer framdeles att avgiva yttrande över övriga hithörande framställningar.

Innan utskottet ingår på detaljbehandling av förevarande framställningar, har utskottet emellertid velat framhålla några allmänna synpunkter beträffande nu ifrågakvarande lärarkårers lönefrågor. De senaste lönereg-

Bihang till riksdagens protokoll 1917. 6 saml. 53 häft. (Nr 111.)

leringarna för läroverkslärarna genomfördes av 1904 års riksdag, för folkskollärarna av 1906 års riksdag och för småskollärarna av 1908 års riksdag. Vid dessa löneregleringar hava icke de nya löneregleringsprinciper, som inleddes av 1907 års riksdag, kommit i tillämpning.

Genom tillsättande av den s. k. lärarlönenämnden den 5 juli 1912 avsågs att åstadkomma en förändring i dessa hänseenden. Nämnden avgav även betänkande den 31 oktober 1914, däri löneförhöjningar föreslogos, vilka skulle varit ägnade att undanröja förefintliga missförhållanden. Emellertid har den rådande krisen sedermera år för år undanskjutit den definitiva löneregleringen. Under sådana förhållanden måste det nu synas angeläget att dessa frågor snarast möjligt vinna sin slutliga lösning, och får utskottet uttala sin förväntan, att proposition om definitiv lönereglering för ifrågavarande lärarkårer måtte framläggas till 1918 års riksdag.

Den av Kungl. Maj:t föreslagna tillfälliga löneförbättringen utgör visserligen en rätt avsevärd ökning i de nuvarande löneförmånerna, men detta oaktat har utskottet, med hänsyn till den ogynnsamma ställning, vari ifrågavarande lärarekårer befinna sig, ansett sig böra på åtskilliga punkter föreslå någon förhöjning av de av Kungl. Maj:t ifrågasatta beloppen. Omfattningen av dessa ändringsförslag framgår av den detaljgranskning utskottet nu går att ägna de olika framställningarna.

1:o)

De allmänna
läroverken
m. fl. läro-
anstalter.

Kungl. Maj:t har i åttonde huvudtiteln av den till innevarande års riksdag avlåtna statsverkspropositionen föreslagit riksdagen under punkt 135 att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid högre lärarinneseminariet, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 ett anslag av 12,000 kronor, under punkt 144 att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärare vid de allmänna läroverken, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 ett anslag av 850,000 kronor, under punkt 179 att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärarpersonalen vid statens folkskoleseminarier, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 ett anslag av 195,000 kronor, samt under punkt 227 att, i avbidan på proposition angående tillfällig löneförbättring åt lärarna vid de tekniska elementarskolorna, beräkna för berörda ändamål på extra stat för år 1918 ett belopp av 14,000 kronor.

Sedermera har Kungl. Maj:t i en till riksdagen den 16 mars 1917 avlåten proposition (nr 148), under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden för samma dag föreslagit riksdagen att

dels medgiva, att tillfällig löneförbättring under år 1918 må enligt nedan angivna grunder utgå till lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, statens blindundervisningsanstalter och de tekniska elementarskolorna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer

a) den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarium eller teknisk elementarskola eller såsom rektor vid någon av statens blindundervisningsanstalter, ävensom

b) den, som under år 1918 under minst en termin bestrider full tjänstgöring såsom

extra ordinarie ämneslärare, manlig eller kvinnlig, vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk, under villkor att tjänstgöringen omfattar minst 15 veckotimmar vid högre allmänt läroverk och minst 8 veckotimmar vid realskola,

vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) *ordinarie lärare:*

till rektor i första lönegraden vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	med 400 kronor
till rektor i andra lönegraden vid d:o	» 500 »
till manlig rektor i första eller andra lönegraden vid folkskoleseminarium eller vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas	» 600 »
till manlig rektor i tredje lönegraden vid d:o	» 500 »
till rektor vid realskola, vid förskolan för blindas i Växjö, vid hantverksskolan i Kristinehamn för blindas eller vid teknisk elementarskola ävensom till kvinnlig rektor vid folkskoleseminarium	» 600 »
till lektor i första, andra, tredje eller fjärde lönegraden vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller teknisk elementarskola	» 600 »
till lektor i femte lönegraden vid d:o	» 400 »

till adjunkt i första lönegraden vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium	med 700 kronor	
till adjunkt i andra, tredje, fjärde eller femte lönegraden vid d:o	» 600	»
till första lärarinna i första lönegraden vid statssamskola	» 400	»
till första lärarinna i andra lönegraden vid d:o	» 350	»
till ämneslärarinna i första lönegraden vid statssamskola	» 700	»
till ämneslärarinna i andra lönegraden vid d:o	» 350	»
till ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 350	»
till gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium	» 500	»
till gymnastiklärare vid realskola	» 400	»
till tecknings- eller musiklärare vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet eller handarbetslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 400	»
till tecknings- eller musiklärare vid realskola	» 300	»
till tecknings- eller musiklärare eller lärare i manlig slöjd, i hushållsgöromål eller i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium	» 400	»
till lärare i kvinnlig slöjd vid kvinnligt folkskoleseminarium	» 400	»
till lärare i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	» 200	»
till manlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 900	»
till manlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	» 800	»
till kvinnlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 800	»
till kvinnlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	» 700	»

b) *extra ordinarie, biträdande och vikarierande lärare:*

till manlig ämneslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	» 300	»
till vikarie å sådan adjunktstjänst vid folkskoleseminarium, som upprättats genom beslut av 1913 års riksdag	» 500	»
till annan manlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 300	»

till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk med full kompetens	med 500 kronor
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk utan berörda kompetens	» 700 »
till biträdande eller vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 300 »
till kvinnlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk	» 300 »
till vikarierande gymnastiklärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium	» 400 »
till annan vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	» 300 »
till vikarierande lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	» 200 »
till annan vikarierande övningslärare vid folkskoleseminarium	» 300 »
till vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium	» 300 »

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta.

4) Där lärare på grund av från städer, prebenden eller donationer enligt gällande stat härflytande förmåner åtnjuter högre inkomster å tjänsten än den avlöning, som eljest i allmänhet tillkommer motsvarande befattningshavare, må den tillfälliga löneförbättringen icke utgå med högre belopp än att densamma jämte vad som, på sätt nyss är sagt, tillkommer vederbörande utöver normalavlöningen uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor;

dels ock för bestridande av kostnaderna för omförmälda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 1,085,000 kronor.

Beträffande utredningen i ärendet tillåter sig utskottet att hänvisa till det propositionen bilagda statsrådsprotokollet.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft dels två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr A. Bellinder (nr 60) och den andra inom andra kammaren av herr K. Beckman (nr 137), däri hemställts, att riksdagen ville besluta, att åt läroverkslärarne genomföres en provisorisk lönereglering att träda i kraft från och med 1917 efter följande grunder:

den provisoriska löneregleringens lönesatser beräknas efter en tilläggsprocent på nuvarande löner, olika i olika lönegrader och utgörande

för rektor vid högre allm. läroverk 10 % och

» » vid real- och samskola 15 %

i båda lönegraderna;

för lektor 30 % i första, 25 % i andra, 20 % i tredje, 15 % i fjärde och 10 % i femte lönegraden;

för adjunkt 35 % i första, 30 % i andra, 25 % i tredje, 20 % i fjärde och 15 % i femte lönegraden;

för övningslärare vid högre allm. läroverk 35 % i första, 30 % i andra, 25 % i tredje och 15 % i fjärde lönegraden;

för övningslärare vid realskola och samskola 35 % i första, 30 % i andra, 25 % i tredje lönegraden;

» för ämneslärarinna 35 % i alla lönegrader;

» extralärare 25 % på nuvarande arvode;

» handarbetslärarinnor 35 % på nuvarande arvode;

samt att riksdagen ville för genomförande av denna provisoriska lönereglering under 1917 anslå 1,295,000 kronor och för 1918 1,305,000 kronor;

dels en inom första kammaren av herr N. O. Bruce väckt motion (nr 125), däri hemstälts, att riksdagen, därest riksdagen åt lärarna vid de allmänna läroverken beviljar tillfällig löneförbättring med högre belopp, än vad Kungl. Maj:t i detta hänseende föreslagit, måtte jämväl vid bestämmandet av tillfällig löneförbättring åt lärarna vid folkskoleseminarierna tillämpa enahanda grunder;

dels ock en inom andra kammaren av herr T. Widlund väckt motion (nr 396), däri hemstälts, att riksdagen måtte besluta att Kungl. Maj:ts förslag i propositionen nr 148 punkt 1 a) måtte förändras sålunda: »den — — — blindundervisningsanstalter, och förrättar med befattningen förenad tjänst, ävensom etc.»;

punkt 2: »Den tillfälliga löneförbättringen utgår proportionellt till den tid av året resp. ordinarie, extra ordinarie, biträdande och vikarierande lärare förrättar med befattning förenad tjänst.»

I fråga om de till stöd för dessa framställningar anförda skäl får utskottet hänvisa till respektive motioner.

Utskottets
yttrande.

Den av herrar Bellinder och Beckman i berörda motioner gjorda framställning om provisorisk lönereglering för lärarna vid de allmänna läroverken i vad den avser retroaktiv verkan från och med år 1917 kan utskottet av principiella skäl icke biträda. I likhet med Kungl. Maj:t anser utskottet följaktligen, att förevarande tillfälliga löneförbättring bör utgå

först för år 1918. Vad beträffar de av dessa motionärer föreslagna förhöjningar i lönerna har utskottet väl icke kunnat biträda förslaget härutinnan, men har såsom ovan nämnts icke heller ansett sig böra stanna vid de av Kungl. Maj:t äskade beloppen; utskottet vill sålunda i åtskilliga fall föreslå förhöjningar i dessa belopp.

Utskottet övergår härefter till en redogörelse för de ändringar i Kungl. Maj:ts framställning, vilka utskottet ansett sig böra föreslå, och kommer därvid att följa den i det vid förevarande proposition fogade statsrådsprotokollet gjorda indelningen av lärarpersonalen.

I fråga om rektorer vill utskottet endast beträffande rektorerna vid de tekniska elementarskolorna, vilka icke i likhet med övriga rektorer erhålla fri bostad eller hyresersättning, föreslå en ökning, så att till dem utgående löneförbättring skulle utgöra 700 kronor i varje lönegrad i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 600 kronor.

Beträffande lektorerna har Kungl. Maj:t föreslagit en löneförbättring av 600 kronor i de fyra första lönegraderna och 400 kronor i den femte. Utskottet har främst velat åstadkomma en förbättring av de lägst avlönades villkor och vill därför för lektorerna i första—tredje lönegraderna föreslå ett belopp av 700 kronor samt i överensstämmelse med Kungl. Maj:ts förslag för lektorerna i fjärde lönegraden 600 kronor och i femte lönegraden 400 kronor.

En i huvudsak motsvarande ökning har utskottet likaledes ansett skälig för adjunkterna i de lägre lönegraderna, och har utskottet därför velat föreslå, att den tillfälliga löneförbättringen utgår till manlig adjunkt med 700 kronor i första—fjärde lönegraderna och med 600 kronor i femte lönegraden samt till kvinnlig adjunkt med 700 kronor i första—tredje lönegraderna och 600 kronor i fjärde lönegraden.

I fråga om ämneslärarinnorna har en ökning med 100 kronor för alla ansetts skälig, varför löneförbättringen för dessa skulle utgå till första lärarinna vid statssamskola med 500 kronor i första och 450 kronor i andra lönegraden, till lärarinna vid dylik skola med 800 kronor i första och 450 kronor i andra lönegraden samt till ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet med 450 kronor i alla lönegrader.

Vad beträffar övningslärarna anser utskottet, att dessa, som äro synnerligen svagt avlönade, böra tilldelas större löneförbättringar än de av Kungl. Maj:t föreslagna. Enligt utskottets mening bör således löneförbättringen för denna personalgrupp utgå med 600 kronor till gymnastiklärare vid de högre allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet och folkskoleseminarierna, med 500 kronor till dylika lärare vid realskolorna och till tecknings- och musiklärare vid de högre allmänna läroverken, högre lärarinnesemi-

nariet och folkskoleseminarierna samt med 400 kronor till tecknings- och musiklärare vid realskolorna.

I fråga om lärarpersonalen vid folkskoleseminariernas övningsskolor är utskottet ense med Kungl. Maj:t därutinnan, att denna personal bör avlönas närmast i likhet med folkskolornas lärare i de större städerna, och får utskottet, som här nedan föreslår en högre löneförbättring för sistnämnda lärare än den av Kungl. Maj:t ifrågasatta, jämväl förorda, att löneförbättringen för övningsskollärarna utgår med ett belopp, som med 100 kronor överstiger det i förevarande proposition föreslagna. Därigenom skulle den tillfälliga löneförbättringen uppgå till 1,000 kronor för manlig och 900 kronor för kvinnlig övningsskollärare vid folkskoleseminarierna i Stockholm och Göteborg samt till 900 kronor för annan manlig och 800 kronor för annan kvinnlig övningsskollärare, vilket innebär en förhöjning av nu utgående löneförmåner med 600 kronor. Utskottet vill i detta sammanhang påpeka, att utskottet i nu berörda grupp inberäknar alla de övningskollärare vid folkskoleseminarierna, som ej vikariera för tjänstledig lärare.

I avseende å de extra ordinarie ämneslärarna har utskottet ansett, att en skillnad bör göras mellan dylika med full kompetens och sådana utan full kompetens. Utskottet har därför i fråga om manliga extra ordinarie lärare vid de allmänna läroverken och högre lärarinneseminarier ansett sig böra höja löneförbättringen till 400 kronor samt i fråga om vikarier å nyinrättade adjunktstjänster vid folkskoleseminarierna till 600 kronor, allt under förutsättning av full kompetens. För vikarier å sistnämnda tjänster utan dylik kompetens har utskottet däremot icke ansett sig kunna tillstyrka Kungl. Maj:ts förslag utan ansett beloppet kunna begränsas till 300 kronor. Övriga manliga extra lärare vid seminarierna böra i fall de äro fullt kompetenta erhålla 400 kronor i stället för föreslagna 300 kronor. På motsvarande sätt bör löneförbättringen för kvinnliga extra ordinarie ämneslärare med full kompetens utgå med 600 kronor, varjämte till biträdande eller vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminarier bör utgå en till 400 kronor förhöjd löneförbättring. Beträffande kvinnliga extra lärare vid folkskoleseminarierna har utskottet icke kunnat biträda Kungl. Maj:ts förslag, enär därigenom dessa skulle kunna erhålla högre löner än motsvarande ordinarie lärarinnor. Utskottet har därför ansett, att den tillfälliga löneförbättringen bör utgå med 300 kronor till kvinnlig vikarie å nyinrättad adjunktstjänst med full kompetens och 200 kronor till dylik vikarie utan full kompetens samt till övriga extra lärarinnor.

Vad slutligen beträffar sådan extra ordinarie övningsskollärare vid folkskoleseminarium, som vikarierar för tjänstledig lärare, vilken själv

uppbär löneförbättring, bör den tillfälliga löneförbättringen utgå med 400 kronor i stället för av Kungl. Maj:t föreslagna 300 kronor.

Slutligen vill utskottet framhålla, att tillfällig löneförbättring av 100 kronor synes bära tillkomma en grupp, som icke upptagits i Kungl. Maj:ts förslag, nämligen lärare i kvinnligt handarbete vid statssamskolor, för så vitt dessa upprätthålla en tjänstgöring av minst 6 veckotimmar.

I övrigt tillstyrker utskottet de av Kungl. Maj:t föreslagna löneförbättringarna.

Beträffande grunderna för utgåendet av ifrågavarande löneförmån har utskottet intet att erinra mot Kungl. Maj:ts förslag. De av herr Widlund i ovanberörda motion föreslagna ändringarna i dessa grunder har utskottet icke funnit sig kunna biträda, enär det av motionären avsedda syftet antingen torde vara tillgodosett genom Kungl. Maj:ts förslag eller ock efter utskottets förmenande icke är principiellt förenligt med eljest tillämpade avlöningsgrunder.

Vad slutligen angår kostnaderna för den avsedda löneförbättringen för år 1918 så har Kungl. Maj:t beräknat desamma till ett sammanlagt belopp av 1,085,500 kronor avrundat till 1,085,000 kronor, fördelat sålunda: de allmänna läroverken 893,650 kronor, högre lärarinneseminariet 11,750 kronor, folkskoleseminarierna 165,600 kronor, blindundervisningsanstalterna 1,700 kronor och de tekniska elementarskolorna 12,800 kronor. På grund av de nu av utskottet föreslagna förändringarna bära dessa belopp, enligt vad verkställda beräkningar giva vid handen, beräknas sålunda:

De allmänna läroverken	kronor 1,001,250: —
Högre lärarinneseminariet	» 14,050: —
Folkskoleseminarierna	» 184,700: —
Blindundervisningsanstalterna	» 1,700: —
De tekniska elementarskolorna	» 14,500: —

Summa kronor 1,216,200: —,

eller i avrundat tal 1,216.000 kronor.

Utskottet får således hemställa,

- a) att riksdagen i anledning av förevarande proposition samt herrar Bellinders och Beckmans ävensom herr Bruces ovanberörda motioner må medgiva, att tillfällig löneförbättring under år 1918 må enligt nedan angivna

grunder utgå till lärare och lärarinnor vid de allmänna läroverken, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarierna, statens blindundervisningsanstalter och de tekniska elementarskolorna, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Delaktighet i den tillfälliga löneförbättringen tillkommer

a) den, som under år 1918 eller någon del av nämnda år är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet, folkskoleseminarium eller teknisk elementarskola eller såsom rektor vid någon av statens blindundervisningsanstalter, ävensom

b) den, som under år 1918 under minst en termin bestrider full tjänstgöring såsom

extra ordinarie ämneslärare, manlig eller kvinnlig, vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk, under villkor att tjänstgöringen omfattar minst 15 veckotimmar vid högre allmänt läroverk och minst 8 veckotimmar vid realskola,

vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium,

lärarinna i kvinnligt handarbete vid statssamskola under villkor att tjänstgöringen omfattar minst 6 veckotimmar,

vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår med följande belopp för hela året räknat:

a) *ordinarie lärare:*

till rektor i första lönegraden vid högre allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	med 400 kronor
till rektor i andra lönegraden vid d:o.....	» 500 »
till manlig rektor i första eller andra lönegraden vid folkskoleseminarium eller	

vid institutet och förskolan för blindas å Tomtebodas	med 600 kronor	
till manlig rektor i tredje lönegraden vid d:o	500	»
till rektor vid realskola, vid förskolan för blinda i Växjö eller vid hantverks- skolan i Kristinehamn för blindas ävensom till kvinnlig rektor vid folk- skoleseminarium	600	»
till rektor vid teknisk elementarskola	700	»
till lektor i första, andra eller tredje lönegraden vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier eller teknisk elementarskola	700	»
till lektor i fjärde lönegraden vid d:o	600	»
till lektor i femte lönegraden vid d:o	400	»
till manlig adjunkt i första, andra, tredje eller fjärde lönegraden vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium samt kvinnlig adjunkt i första, andra eller tredje lönegraden vid folkskoleseminarium	700	»
till manlig adjunkt i femte lönegraden vid allmänt läroverk eller folkskoleseminarium samt kvinnlig adjunkt i fjärde lönegraden vid folkskoleseminarium	600	»
till första lärarinna i första lönegraden vid statssamskola	500	»
till första lärarinna i andra lönegraden vid d:o	450	»
till ämneslärarinna i första lönegraden vid statssamskola	800	»
till ämneslärarinna i andra lönegraden vid d:o	450	»
till ämneslärarinna vid högre lärarinneseminarier	450	»
till gymnastiklärare vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminarier eller folkskoleseminarium	600	»
till gymnastiklärare vid realskola	500	»

till tecknings- eller musiklärare vid högre allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium	med 500 kronor
till tecknings- eller musiklärare vid realskola	» 400 »
till handarbetslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 400 »
till lärare i manlig slöjd, i hushållsgöromål eller i trädgårdsskötsel vid folkskoleseminarium	» 400 »
till lärare i kvinnlig slöjd vid kvinnligt folkskoleseminarium	» 400 »
till lärare i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	» 200 »
till manlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 1000 »
till manlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	» 900 »
till kvinnlig övningsskollärare vid folkskoleseminariet i Stockholm eller Göteborg	» 900 »
till kvinnlig övningsskollärare vid annat folkskoleseminarium	» 800 »

b) *extra ordinarie, biträdande och vikarierande lärare:*

till manlig ämneslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet med full kompetens	med 400 kronor
till manlig ämneslärare vid d:o utan berörda kompetens	» 300 »
till manlig vikarie med full kompetens å sådan adjunktstjänst vid folkskoleseminarium, som upprättats genom beslut av 1913 års riksdag	» 600 »
till manlig vikarie utan full kompetens å dylik adjunktstjänst	» 300 »
till annan manlig ämneslärare vid folkskoleseminarium med full kompetens	» 400 »

till annan manlig ämneslärare vid folkskoleseminarium utan berörda kompetens	med 300 kronor	
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk med full kompetens	» 600	»
till kvinnlig ämneslärare vid allmänt läroverk utan berörda kompetens	» 700	»
till biträdande eller vikarierande ämneslärarinna vid högre lärarinneseminariet	» 400	»
till kvinnlig vikarie med full kompetens å sådan adjunktstjänst vid folkskoleseminarium, som upprättats genom beslut av 1913 års riksdag	» 300	»
till kvinnlig vikarie utan full kompetens å dylik adjunktstjänst	» 200	»
till annan kvinnlig ämneslärare vid folkskoleseminarium	» 200	»
till biträdande teckningslärare vid allmänt läroverk	» 300	»
till lärarinna i kvinnligt handarbete vid statssamskola	» 100	»
till vikarierande gymnastiklärare vid allmänt läroverk, högre lärarinneseminariet eller folkskoleseminarium	» 400	»
till annan vikarierande övningslärare vid allmänt läroverk eller högre lärarinneseminariet	» 300	»
till vikarierande lärarinna i kvinnlig slöjd vid manligt folkskoleseminariums övningsskola	» 200	»
till annan vikarierande övningslärare vid folkskoleseminarium	» 300	»
till vikarierande övningsskollärare vid folkskoleseminarium	» 400	»

3) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavaren i samma ordning som lönen vid tjänsten eller, där avlöningen vid tjänsten utgår i form av arvode, i samma ordning som detta.

4) Där lärare på grund av från städer, prebenden eller donationer enligt gällande stat härflytande förmå-

ner åtnjuter högre inkomster å tjänsten än den avlöning, som eljest i allmänhet tillkommer motsvarande befattningshavare, må den tillfälliga löneförbättringen icke utgå med högre belopp än att densamma jämte vad som, på sätt nyss är sagt, tillkommer vederbörande utöver normalavlöningen uppgår till sammanlagt högst 1,000 kronor;

b) att riksdagen må för bestridande av kostnaderna för omnämnda löneförbättring på extra stat för år 1918 anvisa ett förslagsanslag av 1,216,000 kronor;

c) att herrar Bellinders och Beckmans motioner i vad de skilja sig från utskottets förslag icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda;

d) att herr Widlunds ovanberörda motion icke må av riksdagen bifallas.

2:o)

Folkskolor
och små-
skolor.

Kungl. Maj:t har i punkt 187 under åttonde huvudtiteln av statsverkspropositionen föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 6,000,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må finnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med ett årligt belopp av 500 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 300 kronor dels till varje ordinarie lärare vid folkskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omnämnda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande folkskollärare, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig ordinarie eller extra ordinarie lärare vid folkskola, äro uppfyllda;

c) med ett årligt belopp av 300 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är anställd i egenskap av biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer

gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, ej heller den, vilken vikarierar för tjänstledig lärare;

d) med ett årligt belopp av 160 kronor till varje biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt c) omnämnda belopp, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, äro uppfyllda.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavare i samma ordning som lönen.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till sid. 464—476 i det vid statsverkspropositionen fogade statsrådsprotokollet över ecklesiastikärenden den 13 januari 1917.

I samband härmed har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *E. V. Gelin* (nr 61) och den andra inom andra kammaren av herr *N. H-lger* m. fl. (nr 95), däri hemställts, att riksdagen måtte anvisa på extra stat för år 1918, utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit, ett anslag av 2,400,000 kronor för beredande under 1918 av en tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med ett årligt belopp av 650 kronor till den, som vid ingången av 1918 är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 400 kronor, dels till varje ordinarie lärare vid folkskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring, med det i punkt a) omnämnda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande folkskollärare under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig ordinarie lärare eller extra ordinarie lärare vid folkskola, äro uppfyllda;

c) med ett årligt belopp av 400 kronor till den, som vid ingången

av 1918 är anställd i egenskap av biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättringen med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, ej heller den, vilken vikarierar för tjänstledig lärare;

d) med ett årligt belopp av 250 kronor till varje biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt c) omförmälda belopp, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, äro uppfyllda.

Till stöd för framställningen har av motionärerna anförts följande:

»I statsverkspropositionen till årets riksdag, åttonde huvudtiteln, punkt 187, har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag å 6,000,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor att utgå enligt närmare angivna grunder med ett årligt belopp av 500 kronor till ordinarie folkskollärare med barn under 18 års ålder och med 300 kronor till varje annan folkskollärare, med 300 kronor till biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, då befattningshavaren har barn under 18 års ålder, samt med 160 kronor till varje annan lärare av sistnämnda grupper.

Den löneförbättring, som sålunda i propositionen föreslås för folkskolans och småskolans lärare, skall säkerligen av alla finnas synnerligen väl befogad, då den avser att bringa hjälp och lindring i det stora ekonomiska betryck, varunder nämnda lärarekår sedan lång tid tillbaka levat, ett betryck, som stegrats till olidlighet genom den under de senare åren inträdda dyrtiden.

Frågan är blott, om den av Kungl. Maj:t föreslagna löneförbättringen är av den omfattning, att den rimligen kan anses fylla sitt ändamål att avhjälpa det förefintliga behovet. Material till bedömande av denna fråga saknas icke i propositionen, vari återgivits huvudinnehållet av den utredning, som folkskoleöverstyrelsen framlagt såsom motivering till sitt under hösten 1916 till Kungl. Maj:t ingivna förslag om en definitiv lönereglering för folkskolans och småskolans lärare.

Under hänvisning till vad i sagda utredning framhållits, vilja vi här

blott erinra om ett par omständigheter, som synas oss böra i detta sammanhang särskilt beaktas. Den ena är den, som även i propositionen blivit betonad, då det (å sid. 475) säges: »Det bör framför allt ihåggas, att samtliga dessa lärare före den nuvarande dyrtidens inträde befunno sig på ett jämförelsevis lågt löneplan och att till följd härav dyrtiden varit för dem i synnerligen hög grad kännbar.» Den andra omständigheten är den långvariga kamp för bättre ekonomiska villkor genom erhållande av en fullständig löne- och pensionsreglering, som ifrågavarande lärarekårer måst föra, en kamp vars berättigande visserligen icke saknat välvilligt erkännande från statsmakternas sida, men som ändå hittills blivit resultatlös under ständigt upprepad hänvisning till, att den utredning av frågan, som Kungl. Maj:t igångsatte för snart fem år sedan, ännu icke hunnit fullbordas.

Det är av en sorglig erfarenhet hos vederbörande tjänst innehavare bekräftat och i övrigt från alla håll erkänt, att den löneförbättring, som för folkskollärarkåren kom till stånd vid 1906 års riksdag — således för elva år sedan — och för småskollärarkåren 1908, redan vid dessa tidpunkter var alldeles otillräcklig. Genom löne regleringen 1906 sattes, som bekant, grundlönen för folkskollärarkåren till 900 kronor med tre ålderstilllägg för lärare å 150 kronor och för lärarinna å 100 kronor, sålunda en slutlön efter 15 år å respektive 1,350 och 1,200 kronor. För småskollärarkåren bestämdes grundlönen till 500 kronor och slutlönen till 680 kronor. Att lönebeloppen då blevo så små, trots att den procentuella höjningen icke var obetydlig, hade tydligen sin grund däri, att de löner, som tidigare utgått för folk- och småskollärare, voro synnerligen usla. Så ha dessa tjänstemannakårer under hela sin tillvaro fått lida av en ekonomisk efterblivenhet, som gjort varje ny liten förhöjning i avlöningen så gott som illusorisk, då den alltid kommit försent i förhållande till den allmänna levnadskostnadsstegringen. Folk- och småskolans lärare ha egentligen aldrig haft sin anständiga bärgning av arbetet i skolan.

Otillräckligheten av den senaste löne regleringen föranledde lärarkåren att efter ett par års förberedande åtgärder i sådant syfte år 1912 genom Sveriges allmänna folkskollärareförenings centralstyrelse ingå till Kungl. Maj:t med en framställning om en ny, mot behovet bättre svarande löne reglering. Till grund för denna framställning lades en av nämnda förening föranställd utredning angående dels levnadskostnaderna, i huvudsak grundad på inom de skilda lärargrupperna förd hushållsbokföring under år 1910, dels utbildningskostnaderna och studieskulder m. m. Dessa ingående undersökningar ådagalade bland annat på ett slående sätt den redan dåvarande missproportionen mellan ifrågavarande lärares inkomster och nödvändiga utgifter.

Härom yttrar lärarelönenämnden, sedan den påvisat, att skillnaden mellan inkomsterna av skolarbetet och de verkliga utgifterna enligt sagda undersökning utgjorde en brist, som uppginge för gifta folkskollärare till 738 kronor, för ogifta folkskollärare till 334 kronor, för ogifta folkskollärarinnor till 371 kronor och för de lägst avlönade småskollärarinnorna till 274 kronor: »För samtliga lärargrupper förefanns sålunda en betydande skillnad mellan utgifterna och inkomsterna av skolarbetet. Vad som utöver inkomsterna av skolarbetet kräves för ett nödortfött uppehålle måste läraren alltså förtjäna genom enskilt arbete, men ej ens genom inkomster av sådant arbete kunde skillnaden mellan utgifter och inkomster utjämnas. Det bör framhållas, att om en jämförelse anställts mellan utgifterna och den egentliga lönen för tjänsten (i ovannämnda inkomster av skolarbetet voro nämligen inräknade även arvode för slöjdundervisning, fortsättningsskola m. m.), de ovan angivna skillnaderna skulle blivit ännu större.» I samband därmed anställde lönenämnden en jämförelse mellan folkskollärare och vissa grupper av befattningshavare vid statens verk och uppvisar, att folkskollärarna »äro icke blott sämre ställda än de studentbildade och realskolebildade tjänstemän vid dessa verk, vilkas utbildning är närmast jämförlig med eller underlägsen folkskollärarnas, utan även sämre avlönade än flera tjänstemannagrupper utan högre kompetensfördringar än genomgången folkskolekurs».

Det avsnitt i lärarekårens ekonomiska belägenhet, som genom ovanstående fått sin belysning, och den tid, som de nämnda levnadskostnadsberäkningarna gälla, ligga helt och hållet före nuvarande dyrtid, vilken begynte med de år 1914 inträdande och sedan alltjämt fortgående prisstegringarna. Det bör märkas, att lärarelönenämndens förslag till löne reglering för folk- och småskollärarkåren helt och hållet grundar sig på ovannämnda år 1910 verkställda ekonomiska undersökning. Folkskoleöverstyrelsen har ock beaktat detta förhållande och i sitt förslag om en definitiv löne reglering för kåren uppvisat orimligheten av att bygga en löne reglering, genomförd sedan dyrtiden gjort sina verkningar gällande, på levnadskostnader under prisbilliga tider, som med all säkerhet icke återkomma, varför överstyrelsen i enlighet härmed rättvisligen föreslagit högre lönebelopp, än de lärarelönenämnden framlade för tre år sedan. Men detta förhållande synes i lika grad förtjänt av beaktande, när det nu gäller en provisorisk löneförbättring. Det är uppenbarligen lika orimligt att vid fastställandet av denna taga hänsyn endast till det under dyrtiden stegrade behovet.

Av det ovan anförda framgår, att man vid bestämmandet av den tillfälliga löneförbättringens omfattning för dessa lärarekärer skall taga hän-

syn till *tvénne* faktorer. Den skall innefatta dels en skälig höjning med hänsyn till lönens efterblivenhet och otillräcklighet redan före kristiden och därtill en ytterligare förhöjning, motiverad speciellt av de nu rådande levnadskostnaderna.

Riktigheten av denna synpunkt torde icke kunna bestridas. I själva verket har ock Kungl. Maj:t godkänt densamma genom att såsom motiv för en tillfällig löneförbättring åberopade de skäl, som av folkskoleöverstyrelsen anförts för nödvändigheten av en snar och grundlig definitiv lönereglering, och därvid, med rätta, alldeles särskilt tryckt på det förhållandet, »att samtliga dessa lärare före den nuvarande dyrtidens inträde befunno sig på ett jämförelsevis lågt löneplan, och att till följd härav dyrtiden varit för dem i synnerligen hög grad kännbar». Men vid sådant förhållande kan man omöjligen undgå att finna, att de i propositionen föreslagna avlöningsbeloppen äro för knappt tilltagna, och att de därför böra i lämplig mån höjas. Vad Kungl. Maj:t nu föreslagit synes lämpligen bort komma i fråga redan före kristiden, därest en provisorisk lönereglering kommit till stånd t. ex. år 1913, i vilket års statsverksproposition dåvarande departementschefen erkänner en sådan vara ett trängande behov för folk- och småskollärarkårerna.

En ordentlig löneförbättring bör nu komma till stånd, även om den av olyckliga omständigheter måste tills vidare få en tillfällig karaktär. Detta i första rummet med hänsyn till nödvändigheten av att bereda den nuvarande lärarepersonalen en dräglig tillvaro utan svält och umbäranden, men också för att i möjligaste mån förekomma den olycka för vår folkundervisning, som hotar genom folkskollärarebanans avfolkning, dels därigenom att de dugligaste krafterna tvingas att lämna skolan för att söka annan mera inbringande sysselsättning, dels därigenom att, såsom folkskoleöverstyrelsen och departementschefen i propositionen påpeka, tillströmningen av kvalificerade sökande till folkskoleseminarierna minskas. Dessa symtom äro, om ock tydligt framträdande, ännu i sin begynnelse, men det lider intet tvivel, att de komma att taga allvarliga dimensioner, därest icke statsmakterna snarast på ett effektivt sätt avhjälpa de ekonomiska svårigheter, med vilka folkskolans lärare hava att kämpa.

Att god vilja i denna riktning förefinnes hos riksdagen, därpå finnes icke anledning att tvivla. Riksdagen har tvänne gånger på enskilda motionärers framställning beviljat partiella lönetillägg åt olika grupper av folk- och småskollärarkåren, vilka tillägg, jämte vad som kunnat vinnas från andra håll, bidra att i någon mån lätta de ekonomiska bekymren för innevarande år. Vad som emellertid i hög grad bidragit att, trots allt, hålla modet uppe hos ifrågavarande lärare, är riksdagens givna löfte om

en verkligt effektiv löne- och pensionsreglering snarast möjligt. Sålunda anslöt sig 1915 års riksdag till statsutskottets uttalade förväntan, att de då fattade besluten om särskilda tillfälliga lönetillägg åt familjeförsörjare ej borde föranleda dröjsmål med framläggande för riksdagen av förslag om definitiv lönerreglering för kåren i fråga, och i liknande sammanhang uttalade 1916 års riksdag sin förväntan, att ett förslag om fullständig lönerreglering inom en snar framtid bliver för riksdagen förelagt.

Svaret på detta riksdagens upprepade uttalande föreligger nu dels i departementschefens meddelande till riksdagen (propositionen sid. 475), att frågan om definitiv lönerreglering för lärare vid folk- och småskolor »icke befinner sig i det läge, att den kan föreläggas 1917 års riksdag», dels i förslaget om tillfällig löneförbättring för 1918. Det synes oss som om det långa dröjsmålet med den definitiva lönerregleringen och den besvikenhets, som lärarkåren måste känna över att år efter år finna sina såsom berättigade erkända lönekrav undanskjutna, borde utgöra en särskild anledning att nu göra den provisoriska löneförbättringen så avpassad, att den kan i möjligaste mån fylla sin uppgift att utgöra en avbetalning på den så länge uteblivna fullständiga lönerregleringen och tillgodose det mest trängande behovet av ekonomisk hjälp åt ifrågavarande tjänsteinnehavare.

De avlöningsbelopp, som för sådant ändamål böra bestämmas, synas icke vara svåra att finna. I propositionen meddelas (sid. 478) att jämte folkskoleöverstyrelsens refererade framställning i ärendet, utöver vilken Kungl. Maj:t ansett sig icke böra gå, ytterligare en framställning i detta ärende gjorts, nämligen av centralstyrelsen för Sveriges allmänna folkskollärareförening genom en skrivelse den 9 november 1916. Centralstyrelsen hemställer däri, att därest proposition om en definitiv löne- och pensionsreglering för folk- och småskollärarna icke komme att föreläggas 1917 års riksdag, Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga förslag om en tillfällig löneförbättring till minst den omfattning, att av folkskollärarkåren ordinarie lärare och lärarinna, som hade barn att försörja, erhöles 650 kronor och varje annan lärare och lärarinna 400 kronor, samt att av småskollärarkåren lärare och lärarinna, som hade barn att försörja, erhöles 400 kronor och varje annan lärare och lärarinna 250 kronor.

Det synes oss, att dessa belopp, förordade av lärarkårens egen organisation, i frågans förevarande läge äro starkt grundade och böra av riksdagen beviljas. Jämförda med Kungl. Maj:ts förslag innebära de, som synes, en förhöjning i det belopp, som skall utgå till de medlemmar av folkskollärarkåren, som ha barn att försörja, med 150 kronor och till övriga folkskollärare med 100 kronor samt till de medlemmar av småskollärarkåren, som ha barn att försörja, med 100 kronor och till övriga småskollärare med 90 kronor.

Vad slutligen beträffar den kostnadsökning, som det av oss framlagda förslaget medför, framgår denna av följande beräkning, vid vars uppgörande följts samma grunder som de av folkskoleöverstyrelsen använda. Fördelningen av kostnaderna mellan den läraregrupp, som har barn under 18 år, och övriga lärare har skett i förhållande till det antal familjeförsörjare, varpå riksdagens tidigare beslut om familjetillägg grundar sig, dock med beräknad sannolik ökning av antalet under de sista åren.

Enligt nu angivna fördelningsgrund belöper sig av den summa, som för 1917 utgår till tillfällig löneförbättring åt folk- och småskollärare, nämligen 2,700,000 kronor, 725,000 kronor på ordinarie folkskollärare med barn, 975,000 kronor på övriga ordinarie folkskollärare, 25,000 kronor på småskollärare med barn och 975,000 kronor på övriga småskollärare. I Kungl. Maj:ts förslag, som med 3,300,000 kronor överstiger den för ändamålet under år 1917 utgående anslagssumman, äro ovanstående belopp fördubblade och utgöra sålunda resp. 1,450,000 kr., 1,950,000 kr., 50,000 kr. och 1,950,000 kronor, vartill kommer ett nytt belopp för den extra folkskolläraryrkespersonalen beräknat till 600,000 kronor, sålunda inalles 6,000,000 kronor.

Det av oss framlagda förslaget skulle föranleda en höjning i ovanstående poster med följande: för ordinarie folkskollärare med barn 435,000 kronor, för övriga ordinarie folkskollärare 650,000 kronor, för den extra folkskolläraryrkespersonalen 200,000 kronor, för småskollärare med barn 16,667 kr. och för övriga småskollärare 1,096,875 kronor, eller tillsammans 2,398,542 kronor. Denna summa torde böra avrundas till 2,400,000 kronor, vilket belopp sålunda skulle för ändamålet behövas utöver vad Kungl. Maj:t föreslagit.»

För ifrågavarande ändamål anvisade 1916 års riksdag på extra stat för år 1917 dels ett förslagsanslag å 1,700,000 kronor för beredande under år 1917 av tillfällig löneförbättring åt ordinarie lärare vid folkskolor, dels ock ett förslagsanslag å 1,000,000 kronor för beredande under år 1917 av tillfällig löneförbättring åt biträdande lärare vid folkskolor, lärare vid mindre folkskolor och lärare vid småskolor.

Utskottets
yttrande.

Beträffande den tillfälliga löneförbättringen för år 1917 till ordinarie lärare vid folkskolor fastställde riksdagen följande grunder:

1) Den tillfälliga löneförbättringen skulle utgå

a) med 250 kronor till den, som vid ingången av år 1917 vore anställd i egenskap av ordinarie lärare vid folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att sådan delaktighet icke tillkomme gift kvinnlig befattningshavare, vars man levde;

b) med 150 kronor till annan ordinarie lärare vid folkskola.

2) Den tillfälliga löneförbättringen skulle utgå till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

I fråga om den tillfälliga löneförbättringen till lärare vid småskolor m. fl. skulle enligt riksdagens beslut följande grunder tillämpas:

1) Den tillfälliga löneförbättringen skulle utgå

a) med 150 kronor till den, som vid ingången av år 1917 vore anställd i egenskap av biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt hade eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att sådan delaktighet icke tillkomme gift kvinnlig befattningshavare, vars man levde, ej heller den, vilken vikarierade för tjänstledig lärare;

b) med 80 kronor till övriga biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola och lärare vid småskola.

2) Den tillfälliga löneförbättringen skulle utgå till befattningshavaren i samma ordning som lönen.

I båda fallen skulle Kungl. Maj:t äga rätt att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av de stadgade grunderna kunde befinnas erforderliga.

Enligt Kungl. Maj:ts nu föreliggande förslag skulle alltså den för år 1918 utgående löneförbättringen avsevärt höjas från de för innevarande år fastställda beloppen. Såsom ovan anförts har utskottet emellertid i allt fall ansett sig kunna gå något utöver Kungl. Maj:ts förslag för att därigenom bereda ifrågavarande personal en kraftigare hjälp under dyrtiden. Utskottet har därför ansett sig i huvudsak böra tillstyrka bifall till det i ovanberörda motioner framställda förslaget. Utskottet har sålunda intet att erinra mot en förhöjning till 250 kronor för småskolans under d) upptagna personal samt till 400 kronor för småskolans under c) och folkskolans under b) inbegripna personal. Däremot har utskottet ansett löneförbättringen för folkskolans under a) upptagna lärare skäligen kunna bestämmas till 600 kronor i stället för i motionen föreslagna 650 kronor.

Kostnaderna för genomförandet av Kungl. Maj:ts förslag beräknas till ett belopp av 6,000,000 kronor. Genomförande av motionärernas förslag skulle draga en ytterligare kostnad av 2,400,000 kronor. Med den inskränkning i höjningen av löneförbättringarna, som utskottet föreslagit i förhållande till motionärernas förslag, skulle vinnas en nedsättning med 145,000 kronor. Hela det för den tillfälliga löneförbättringen erforderliga beloppet skulle således utgöra 8,255,000 kronor, vilken summa lämpligen torde böra avrundas uppåt till 8,300,000 kronor.

Utskottet får alltså hemställa,

att riksdagen må, i anledning av förevarande proposition och herrar Gelins och Helgers ovan berörda motioner anvisa på extra stat för år 1918 ett förslagsanslag av 8,300,000 kronor för beredande under år 1918 av tillfällig löneförbättring åt lärare vid folkskolor och småskolor att utgå enligt följande grunder, med rätt för Kungl. Maj:t att utfärda de närmare föreskrifter, som för tillämpning av dessa grunder må befinnas erforderliga:

1) Den tillfälliga löneförbättringen utgår

a) med ett årligt belopp av 600 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är anställd i egenskap av ordinarie lärare vid folkskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever;

b) med ett årligt belopp av 400 kronor dels till varje ordinarie lärare vid folkskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt a) omnämnda belopp, dels ock till extra ordinarie och vikarierande folkskollärare, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig ordinarie eller extra ordinarie lärare vid folkskola, äro uppfyllda;

c) med ett årligt belopp av 400 kronor till den, som vid ingången av år 1918 är anställd i egenskap av biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, under förutsättning att befattningshavaren vid denna tidpunkt har eget äkta barn, som icke uppnått 18 års ålder; dock att löneförbättring med detta belopp icke tillkommer gift kvinnlig befattningshavare, vars man lever, ej heller den, vilken vikarierar för tjänstledig lärare;

d) med ett årligt belopp av 250 kronor till varje biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folk-

skola och lärare vid småskola, som icke äger erhålla tillfällig löneförbättring med det i punkt c) omförmälda belopp, under förutsättning, vad vikarierande lärare beträffar, att de bestämmelser i fråga om behörighet och minimiavlöning, vilka såsom villkor för statsbidrag äro stadgade beträffande vikarie för på grund av sjukdom tjänstledig biträdande lärare vid folkskola, lärare vid mindre folkskola eller lärare vid småskola, äro uppfyllda.

2) Den tillfälliga löneförbättringen utgår till befattningshavare i samma ordning som lönen.

Stockholm den 8 maj 1917.

På statsutskottets vägnar:

AXEL EKMAN.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit:
från första kammaren: herrar *O. M. Strömberg*, *S. H. Kvarnzelius*, *G. M. H. Ekelund*, *J. Nilsson*, *O. Bergqvist*, *A. C. Lindblad*, *J. L. Widell*, greve *N. F. Posse*, *N. O. Bruce* och *J. S. Almer* samt

från andra kammaren: herrar *A. Ekman*, *F. V. Thorsson*, *K. V. Rydén* i Malmö, *J. B. Eriksson* i Grängesberg, *E. A. Nilson* i Örebro, *A. Wiklund*, *J. Ström*, *A. Anderson* i Råstock, *A. R. Lundblad*, *J. Erlansson*, *K. O. Strid* och *J. Jönsson* i Slätåker.
